

KARNAWAŁ W BORACH TUCHOLSKICH

Podstawowe definicje dotyczące tematu

KARNAWAŁ - *carne* – mięso i *vale* – żegnaj. To okres pomiędzy Godami a Wielkim Postem.

Karnawał należy do sfery zabawy i do kultury śmiechu.

W Polsce nazywany jest też **Zapustami**. Nazwy tej używano dla całego okresu od Nowego Roku do Środy Popielcowej lub tylko dla ostatnich, najbardziej szalonych dni przed **Popielcem**. Te ostatnie trzy dni Karnawału nosiły także staropolską nazwę **Mięsopust** (od słów mięsa – opust, czyli pożegnanie, opuszczenie mięsa). Nazywano je również **Ostatkami**, kusymi (diabelskimi) dniami, kusakami, **dniami zapuśnymi**.

JAK ŚWIĘTOWALI I BIESIADOWALI W BORACH?

Nasilenie zabaw
przypadało na okres
od „tłustego czwartku”
do Ostatków. W tym
czasie bawiono się
w karczmach przy muzyce
i suto zastawionych stołach.
Tańczono polki, walterki
i szoce.

**DLA ZABAWY
URZĄDZANO KULIGI
„OD DWORU DO
DWORU”, POŁOWANIA
I WIWATY
(POKAZY SZTUCZNYCH
OGNI), W KTÓRYCH
UCZESTNICZYLI
MIESZKAŃCY WSI**

W BOROWIACKICH CHAŁUPACH PRZYRZĄDZANO
TŁUSTE JADŁO, NIE ŻAŁOWANO GORZAŁKI,
PIECZONO PĄCZKI (PUMLE) I RACUCHY
(RUCHANKI).

Na dworach
i w bogatszych
domach Karnawał
urządzano na
„francuską modłę”

Menu zaczęło się
zmieniać w połowie
XIXw., gdy na polskich
dworach na dobre
zadomowiła się francuska
moda kulinarna.

Paszтет strasburski z wątróbki gęskiej, lub jakiegokolwiek z drobiu.

Dwie wątróbki gęsie, czy indycze, lub cztery kaczki, czy kurcze, namoczyć na godzinę w mleku, aby się powiększyły i wymiękły z krwi, a następnie pod pokrywką udusić bez soli w klarownym maśle, nie długo, aby nie stwardniały. Oddzielnie ugotować pół funta, stosownie do wielkości wątróbek, jeżeli małe, to mniej, młodej słoniny, z jednym dobrym, średniej wielkości suszonym grzybem, gdy to zupełnie miękkie, pokrajać słoninę, grzyb i wątróbki, utłuc w moździerzu, włożyć w ronderek i gdy się pod pokrywą na małym ogniu rozgrzeje, mieć utartą na tarce i sparzoną poprzednio jedną średnią cebulkę wrzucić w ten gorący farsz, wymieszać dobrze na ogniu, żeby się cebula zmacerowała; dolać w miarę potrzeby owego smaku ze słoniny i grzyba i póki gorące przefasować wszystko razem przez rzadkie sito—dosypując do smaku soli i odrobinę białego pieprzu. Włożyć wszystko w puszkę porcelanową i używać smarując na masło na bułeczkę. Bardzo podnosi smak, jeżeli zamiast grzyba, włożyć parę, choćby suszonych trufli. Robią taki sam paszтет z masłem młodem, zamiast słoniny — jednak lepszy stokroć ze słoniną, gdyż masło kwaśniej zbył szybko i robi paszтет nie do użycia, ze słoniną zaś może trwać najmniej cztery tygodnie trzymany w chłodzie.

Kolędnicy wędrowali od domu do domu dostarczając domownikom, zwłaszcza dzieciom uciechy

KOLĘDNICY – PRZEBIERAŃCY Z KOZĄ,
NIEDŹWIEDZIEM, KOMINIARZEM,
BOCIANEM, KOSTUCHĄ, DIABŁEM...

Dzieci i młodzież
chętnie uczestniczą
w korowodach
kolędników,
przypominając
dawny borowiacki
zwyczaj

Nie tylko samą zabawą żyli Borowiacy podczas Karnawału.

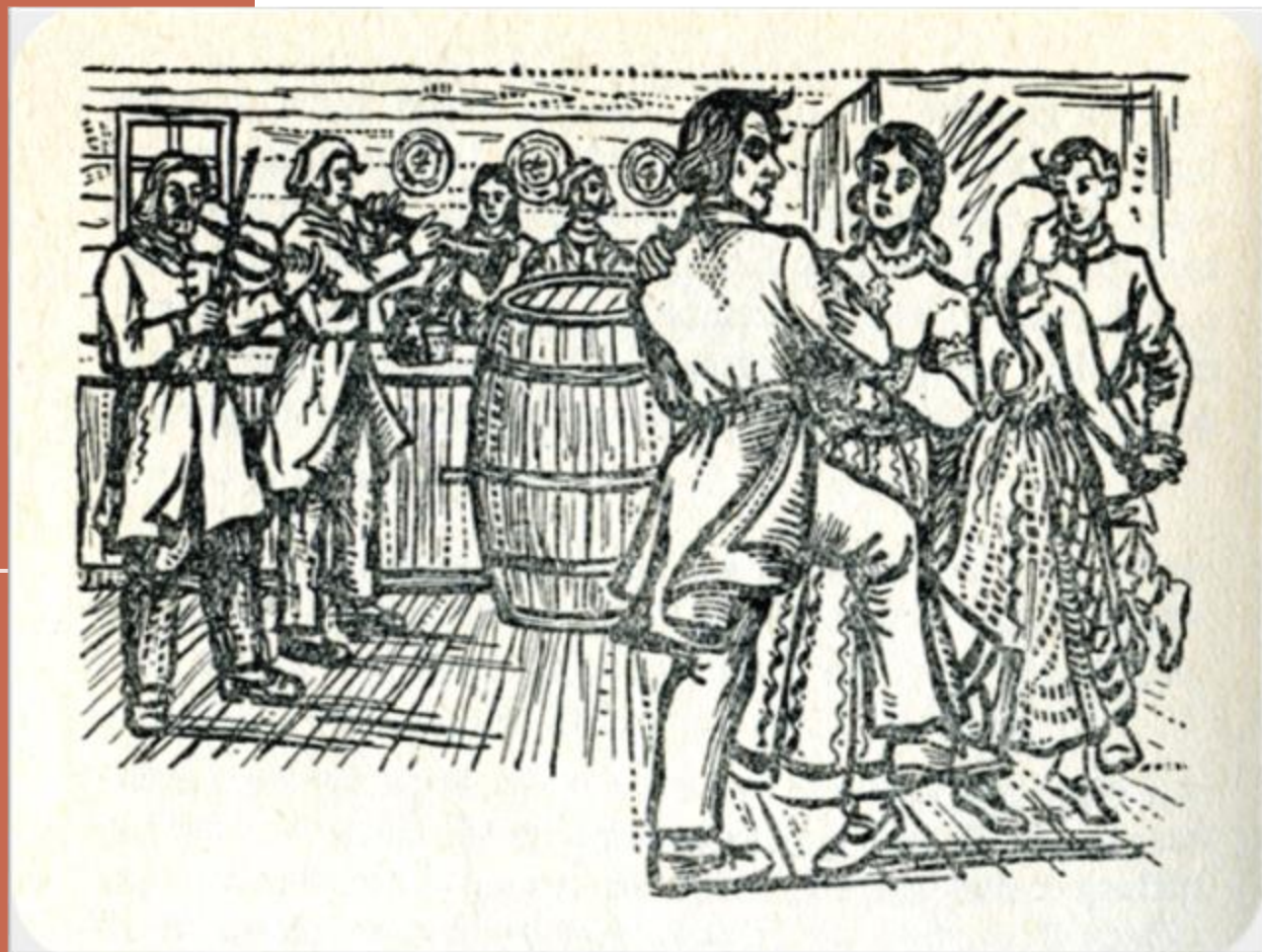
Ważne były dla nich dni uroczyste i obrzędowo obchodzone w Kościele:

2 lutego – Matki Boskiej Gromnicznej (przypada tu połowa Karnawału),
3 lutego – św. Błażeja,
5 lutego – św. Agaty

OSTATKI

BIESIADA W KARCZMIE

Podany przed północą
na koniec biesiady solony
śledź zwiastował
40 kolejnych postnych dni

Po północy z wtorku na Środę Popielcową pustoszały karczmy i kończyły się wszelkie wiejskie zabawy. Chowano wszystkie instrumenty, zwierciadła, patelnie i rondle. Wierzono, że w nocy pojawia się diabeł i przepędza batogiem tych, którzy jeszcze tańczą. Po północy zaczyna się kolejny okres roku obrzędowego ściśle związany z okresem Roku Liturgicznego (kościelnego) – **Wielki Post**

Opracowanie :

Joanna Ollick – Jelińska

Joanna Wiśniewska

Szkoła Podstawowa nr 1

w Tucholi im. ks. ppłk. J. Wryczy